

לא הכל שווים לפני החוק

לגה ואינם עוברים תהליך של ברירת המוץ מהתבון, בבחירות חופשיות וישירות בידי האזרחים, ואילו הנ"כ שיא "נבחר" בידי "הנבחרים" — אי אפשר אחרת מכפי שהכל נוהגים.

אבל המוני בית ישראל, ובכללם הגב' מ.ד., אם ל-11 ילדים שנידונה ל-30 ימי מאסר וציפתה לשווא לרחמי שכן נשיאה, אין יודעים כיצד פועל בישראל ה"מיכניזם" של מוסד החנינה, ורבים רבים מהם מת-דפקים מדי שנה על דלתות לישיבת נשיא-המדינה, עם שמץ של תיקווה בלב. מייחלים מדי יום ביומו לתשובת הנשיא לבקשת החנינה, שהגישו בשם יקרים הנתון במאסר.

אך תשובה זו, יש שהיא מבוששת לבוא משך חוד-שיים ארוכים, עד ששוב אין בה עוד כל צורך, ויש שהיא מותרת — וזאת ברוב-רובם של המיקרא — את המבק-שים המומים וכואבים למיקרא השורה הלאקונית: "לצערך, לא ראה נשיא המדינה, וגו'".

ולך ספר לאותם תשושי ציפיה לחסדיו של מוסד זה ששמו חנינה-מטעם-נשיא-המדינה, שבעצם נפלו קורבן לא לקשיחות-ליבו של הנשיא, אלא להחלטה שרירותית של מנגנון אדמיניסטרטיבי היושב ב"מדר-החנינות" של משרד-המישפטים ומחליט לפי אמות-מידה שרירותיות שמועלם, אגב, לא ניתן להן פירסום.

גם לא לרשימת האנשים שזכו בעבר למת-החסד של מנגנון זה בדרך של המלצה בפני הנשיא, להבדיל מאלה שלא זכו בה. סתם כדי שהציבור יידע שבפירוש לא הכל שווים בעיני החוק.

ואף שבמדינה דמוקרטית חייבים הדברים להיעשות בגלוי ובפומבי לעין-כל, שכן זהו העיקרון. הטמון ביסוד הוראת החוק המחייבת את פומביות הדיון — חלק חשוב מאד של ההליכים הלא-אחר-מישפטים נעשה במסגרת, ללא קביעת קריטריונים פומביים. בקיצור, ללא סדר. ואם כך — למה לצפות מהאדם הפשוט במדינה שיכבד את הסדר שהשילטון מנסה לכפות עליו?

ולידעת המעוניינים: דברים דומים מתרחשים גם במישרם של מפקדי-מחוזות במישור ישראלי שב-יכולתם, כידוע, לאשר עבודות-חוץ לאסירים שדינם נחרץ

חוק יסוד: נשיא המדינה קובע את תפקידיו וסמ-כויותיו של נשיא מדינת-ישראל. אלה, על-פי רוב, ייצוגיים ומותרים בידי הנשיא כימעט רק את "הזכות" לחתום על חוקים או אמנות שכבר נתקבלו בידי הפורום הנבחר (קרי: הכנסת), לקבל מן הממשלה דינים וחשבונות על ישיבותיה או "לקבל" את התפטרות הממשלה.

בעצם, רק סמכות אחת של ממש יוחדה לנשיאו ואף זו, כפי שיובהר להלן, מוגבלת ומבוקרת בידי הרשות המבצעת: את הסמכות לחון עבריינים ולהקל בעו-נשים על-ידי הפחתתם או המרתם.

אבל, כאמור, אין זו סמכות שהנשיא רשאי ויכול להפעילה כראות-עיניו ולפי אמות-המידה שיושרו ושיכ-לו מכתבים לו, שכן חתימה של הנשיא על מיסמך רישמי — וכתב-חנינה נכלל, כנראה, בקטגוריה זו — טעונה חתימה קיומית של כראה, הממשלה או של ש-אחר שהחליטה עליו הממשלה. לפי הנהוג הקיים, הוטלה על שר-המישפטים משימה זו של "פיקוח" על נשיא המדינה, בעת שהוא מפעיל את סמכותו לחון עבריינים ולהקל בעונשם.

ועד כמה שידוע, עוד לא אירע שהנשיא יתעקש על הפעלת סמכותו זו במיקרה שעליו לא בא קודם-לכן אישורו של מדר החנינות במישרד-המישפטים, הוא המדר, "מסנן" עבור נשיא המדינה את בקשות-החני-נה, ומרוקן בעצם מתוכנו את מוסד החנינה בישראל.

שכן, במדינת ישראל, במשך 28 שנות קיומה, פשוט עוד לא אירע שלנשיא תהיה דיעה שונה מזו שיש לר-שות המבצעת (קרי: למדר החנינות שבשליטת שר-המישפטים). וזה אמילו לא מפתיע: שהרי זו השיטה שבה נוהג השילטון בישראל מזה עשרות שנים.

וזו גם הסיבה, בעצם, שמעולם עוד לא נקלע שר בישראל לקונפליקט רציני עם ועדה מועדות הנכסת — מה שאירע, למשל, לשר החוץ של ארה"ב בוועדות הקונגרס והסינאט. שם, פשוט, שומרים לעצמם הנבחרים את הזכות לדעת ולהבין בטרם יניפו את אצבעם באולם המליאה. אבל בישראל, שבה חברי-הכנסת וה-שרים מתמנים בידי ועדה-המינויים מטעם מרכז-המיפ-

לתקופת מאסר שאינה עולה על שכונה חודשים. ואינני מוכן להניח אף לרגע כי מפקד מחוז תל-אביב, למשל, העושה שימוש אדמיניסטרטיבי בסמכויותיו אלה, מבלי שטרם אי-פעם לפרסם ברבים מהן אמות-המידה שעל-פיהן הוא נוהג — לא נכשל בעבר באפליית אזרחים הפונים אליו, מטעמים שלציבור הרחב אין אמילו יכולת לעמוד עליהם.

וכאשר הוא, "נכשל" כך, כבמיקרה של גב' מ.ד. הנ"ל (שפנתה גם אליו במצוקתה), אף בית-הדין הגבוה לצדק אינו יכול להושיע. גם כאשר מפנים את תשומת-ליבו לכך שבמיקרה אחר, חמור פורכמה, כמיקרהו של בדרן ידוע, נעתר מפקד המחוז לפנייה דומה.

הוא אשר נאמר: במדינה שבה ה"סדר" נקבע ללא סדר, אלא לפי אמות-מידה של "נבחרים", שאינם נבחרים — לא בהכרח הכל שווים לפני החוק.

עו"ד חיים משגב, תל-אביב

ברונו - האדם הנוכח במקום הנוכח

כוונתי להגיב על הכתבה "רבינוביץ או גלברייט", (העולם הזה 1998).

מבלי שהספקתי לעבור ביסודיות על ההצעות הכל-כליות, כפי שמורסמו בעיתונים, אני מתימר לקבוע שהמאמר הוא גיבוב של חוסר-הבנה לאיך טיעונים כלכליים בנויים בכלל — והתקפה אישית, עלובה מאד, על רבינוביץ וברונו. אני חושש שהיריעה קצרה מלדון בבעיותיה הכלכליות של המדינה — ונא לא לקנא בברונו, הסבך הוא באמת עצום, אך מיספר הערות.

נא להבחין בין הנוחות של תוכנית כלכלית לבין תוצאות שלה, ובין מטרתה של תוכנית לבין תוצאות-לוואי (או מחיר, אם תרצו). הדבר הקרוב ביותר לטיעון כלכלי במאמר שלכם היה הטענה שבאטלה אינה עיק-בית עם המטרות של עצמאות כלכלית (דין) והגדלת הייצוא. אז הבעיה קצת אחרת — לדעת רבים וטובים, מפני שבניית המשק הישראלי מעוותת בצורה די יסודית.

אולי לכם נראה הכל פשוט, ופשוט לוקחים אנשים מפה-לשם, ומעבירים מיספר בעלי מועדוני-לילה וסוחר-י מכוניות לעבוד כפועלי-ייצוא, והעסק גמור. אך הדברים נראים לרוב קצת אחרת. במהלך ההתאמה של המשק למיבנה החדש, כרוך לרוב שלב-מעבר קצת מכאיב, שמלווה לרוב באבטלה (הקרוייה לעיתים אבטלה חי-כוכית, כיוון שהיא תוצאה של מעבר גורמי-ייצור מסק-טור לסקטור). נכון שבטווח הקצר קצת לא ברור, למי שאין לו מושג קלוש בכלכלה, מדוע על המשק לסבול אבטלה — בזמן שאותם מובטלים יכלו לעבוד לייצוא וכל הסיפורים הטובים.

אבל כיוון שהכלכלה בישראל אינה מתוכננת לח-לוטין כמו בארצות הקומוניסטיות, צריכים השפעה (בין השאר) של מנגנוני השוק להעביר עובדים מסקטור לסקטור, וכפי שטענת, זה לקח זמן. צורה אחרת להעמיד את הדברים — עושים את החשבון בין הטווח

לא מנומסת במיוחד על "גאון האוצר", פרופסור מיכאל ברונו. ובכן, קודם כל, אחת ההחלטות הנבונות ביותר שמר רבינוביץ יכול היה להחליט, היתה למנות את מיכאל ברונו כיועצו הראשי לענייני מדיניות כלכלית. אתם זורקים שם מפורסם כמו גלברייט (אולי כדי לדג-דג את הנטייה של רבון לחקות את קנדי המנוח, כפי הנחתכם!), אז אולי יעניין אתכם לדעת שברונו הוא בעל שם עולמי בתחום התיכנון הכלכלי, והוא בפירוש נחשב אחד הטובים בעולם בתחום זה.

אני חושב שכל מי שעיינו בראשו היה צריך לשמוח שאדם כמותו, שיועד מה הוא עושה, מתחיל לקחת העניינים לידיים. מובן שהוא עושה ויעשה שגיאות, אולי כמו כל אחד אחר (בעצם כנראה הרבה פחות), אך לגבי זמן מינויו האפשרות היא שמשוה מתחיל לזון, ובכיוון הנכון.

טענות גם על כך שהתקציב החדש יעודד את ספסרי-ההון וכל ה"אלמנטים הלא-יזרניים". לצערי אי-נני יכול להגיב לעניין לטענה דמגוגית זו, כיוון שכאמור הנתונים לא בידי. אך אולי אישיותו של ברונו עשויה להיות ערובה שהוא יעשה כמיטב יכולתו כדי שהספ-סרים ובעלי ההון השחור (ואולי יש לנו הגדרות אחרות של ספסרים, אך בפעם אחרת) לא יהיו אלה שבמיוחד יהנו בהתקציב.

בכנס היסוד של שינוי, שברונו הוזמן אליו כאורח (וכמדומני מעולם לא הצטרף לתנועה), בנאום קצר ומבריק, היה ברונו היחידי שהעמיד את שינוי על העוב-דה שהעמידו את זכויות הרכוש לפני הזכויות האנושיות, שבעיני הצהרת המצע והתוכנית שלהם. אולי רצוי שתבדקו אצל העיתונאי שווייצר מ"הארץ", שלטעמו ברונו שמאלני מדי, ותמצאו שברונו אינו דווקא מחסיי די ספסרי הכלכלה השחורה.

לסיכום — זהו איש שכוונותיו רבות (לפחות לטעמ-כם), וכישוריו מעולים. אולי אף הוא שגה במשהו בהכנת התקציב החדש, ואולי יש דברים שיכולים להי-עשות טוב יותר, אך אינני מאמין שיש בארץ הרבה מועמדים טובים מברונו לתכנן את המדיניות הכלכלית של ישראל.

כלכלן, * אוניב. הרוארד, ארה"ב

הקצר והארוד, וכיוון שתפקידו של מתכנן מחייב אותו להסתכל על הטווח הארוך — נראה שהם הולכים, לעזאזל, לעשות מה שהם צריכים לעשות — להקריב בזמן הקצר (וגם במונחים כלכליים) — כדי לנסות לבנות את המשק בצורה יותר בריאה.

ההקבלה בין הפיתרונות שמציע גלברייט המכווץ לכלכלה האמריקאית לבין הפיתרונות הרצויים לבעיות הישראליות, איננה במקומה, ומשאירה טעם רע של פרובינציאליות. מאד קשה לראות את ההקבלה בין המשק האמריקאי לישראלי — סדר-הגדל שונה לגמרי, בעיית האבטלה חריפה שם הרבה יותר מביש-ראל, האינפלציה קטנה יחסית לישראל, כל מיבנה סחרי-החוף שונה לגמרי, שכחבדושים האחרונים הם שוברים שיאים של עורך במאזן המיסחרי.

ומה שבאמת חשוב, ככה במבט מלמעלה, הניבנה של המשק האמריקאי שונה מאד מהמשק הישראלי, ואינני חושב שלגלברייט טענות על המיבנה הבסיסי של המשק האמריקאי — הצעותיו מתכוונות לטפל במשבר, שלדעת רבים הוא טכני ולא נובע מסיבות "ריאליות", אלא מפיגורים בתהליכי ההתאמה של השוק, או חוסר יעילות יחסית של כלכלת שווקים במהירות תגובה, אם תרצו.

כאמור, הבעיות של המשק הישראלי הן בעיות של "ממש" — מיבנה לא-נכון, פער מפחיד במאזן-התשלוי-מים, וזאת — מבלי להתייחס לשעור האינפלציה ולנטל הביטחון.

אינני יודע מניין נבע הרעיון המבריק של גלברייט לפתור את בעיות המשק הישראלי, אבל אולי רצוי קודם כל לשאול אותו אם הוא בכלל מתעניין, ובמיקרה שכן, אז אולי לדאוג להעביר אליו את הה-צעות הכלכליות של רבינוביץ-ברונו, ולשאול אותו מה צעותיו, ואולי כדאי להניח שהוא אדם נבון דיו להבין שפיתרונותיו לבעיות האמריקאיות אינם ישימים לבעיני-תיה של ארץ מיוזרחית-יכונית קטנה ומתפתחת?

מהמאמר נשתמעה גם איזו נימה של התקפה אישית

החותרם הוא כלכלן ישראלי, שביקש לשמור על יעלום שמו.